

Grote zorgen om EU-plannen voor 'terugkeerhubs' in Rwanda en Oeganda

2.9.2026 - | Amnesty International Nederland

Op 4 september komen Nederland, Oostenrijk, Denemarken, Duitsland en Griekenland bijeen om de voortgang te bespreken van plannen om mensen gedwongen uit te zetten naar zogenaamde 'terugkeerhubs'. Dit zijn centra buiten Europa waar mensen naartoe worden uitgezet, waar zij mogelijk nog nooit zijn geweest.

“‘Terugkeerhubs’ op deze locaties brengen het risico met zich mee op ernstige schendingen van de mensenrechten, zoals willekeurige detentie, marteling en mishandeling, en gedwongen uitzettingen naar landen van herkomst”, zegt Eve Geddie van Amnesty International.

Er bestaat een reëel gevaar dat deze locaties in de praktijk plekken worden waar mensenrechten niet lijken te gelden, waar detentie en uitzettingen worden uitbesteed. Elke verantwoordelijke regering zou deze plannen zonder meer moeten verwerpen.

Amnesty International heeft herhaaldelijk gewaarschuwd dat ‘terugkeercentra’ niet in overeenstemming met de mensenrechten kunnen worden geïmplementeerd, vanwege het ernstige risico op schendingen van rechten, zoals we zagen bij alle eerdere pogingen om verantwoordelijkheden voor migratie uit te besteden.

Hoewel specifieke details nog niet bekend zijn gemaakt, bestaat het reële gevaar dat ‘terugkeerhubs’ in de praktijk uitgroeien tot deportatie- en detentiecentra waar onder meer sprake zal zijn van automatische – en dus willekeurige en onwettige – detentie; refoulement, zowel in deze centra of via verdere gedwongen uitzetting, marteling, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing; en beperkingen op de toegang tot een eerlijk proces en effectieve rechtsmiddelen.

“Deze onderhandelingen, en de bredere aanpak van de EU, zijn gebaseerd op grote machtsongelijkheden. Deze weerspiegelen een schaamteloze poging van de EU om zich te onttrekken aan haar verantwoordelijkheden op het gebied van migratie en deze af te schuiven op landen in het Zuiden, die al veel meer doen dan Europa om vluchtelingen op te vangen – en dat met minder middelen.”

Slechte mensenrechtenreputatie

De onderhandelingen tussen deze vijf EU-lidstaten zouden met name vergevorderd zijn met Oeganda en Rwanda, ondanks de goed gedocumenteerde schendingen van de mensenrechten in beide landen. Er zijn berichten over een gepland centrum in Oeganda, dat in 2027 operationeel zou kunnen worden en plaats zou kunnen bieden aan maximaal 10.000 mensen.

We maken ons met name zorgen om het feit dat de besprekingen zich zouden concentreren op twee landen met een afschuwelijke mensenrechtenreputatie: Oeganda en Rwanda – nog afgezien van het aanhoudende conflict en de politieke instabiliteit in het gebied van de Grote Meren.

De EU-terugkeerverordening, die nog formeel moet worden aangenomen maar de rechtsgrondslag voor 'terugkeerhubs' in het EU-recht zal vormen, bepaalt dat deze overeenkomsten alleen mogen worden gesloten met landen waar 'internationale mensenrechten worden nageleefd'.

"Uit de overeenkomst tussen Italië en Albanië en eerdere pogingen van regeringen om hun migratiebeleid uit te besteden of naar het buitenland te verplaatsen, weten we dat 'terugkeerhubs' onevenredig grote schade toebrengen aan geracialiseerde mensen*. Na de schandalige 'stuur ze terug'-kreten die in juni in het Europees Parlement te horen waren, dansen regeringen uit het hele politieke spectrum nu op dezelfde xenofobe en racistische melodie. Ze zijn bereid om een agenda na te streven die erop gericht is het aantal uitzettingen te verhogen, schijnbaar tegen elke prijs. Amnesty International blijft de nadelen en onwettigheden van dit beleid aan de kaak stellen en zich ertegen verzetten", zegt Eve Gedde.

Achtergrond Oeganda en Rwanda

Amnesty International rapporteert al geruime tijd over mensenrechtenschendingen in Oeganda: onderdrukking, onwettige detentie en uitzettingen, en de extreme anti-lhbtqia+-wet, die seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht met wederzijdse instemming strafbaar stelt en de doodstraf oplegt voor het delict 'verzwaarde homoseksualiteit'.

De Rwandese regering en het leger controleren en ondersteunen de gewapende groepering M23 in de Democratische Republiek Congo, die ernstige misstanden heeft begaan die mogelijk neerkomen op oorlogsmisdaden. In een uitspraak van 2023 oordeelde het Britse Hooggerechtshof dat Rwanda geen veilig derde land was waarnaar het Verenigd Koninkrijk mensen die asiel hadden aangevraagd gedwongen kon uitzetten. Dit vanwege onderdrukking, beperkingen van de media- en politieke vrijheden, buitengerechtelijke executies, willekeurige detentie, mishandeling en marteling in het land. In september 2025 riep het Europees Parlement de Europese Commissie op om de steun, waaronder financiële hulp, aan Rwandese overheidsinstellingen die betrokken zijn bij willekeurige detenties, martelingen of oneerlijke processen, te herzien.

*geracialiseerd = behandeld worden op basis van bepaalde raciale of etnische kenmerken.

<https://www.amnesty.nl/actueel/zorgen-om-eu-plannen-voor-terugkeerhubs-rwanda-en-oeganda>